

СРЕДНО УЧИЛИЩЕ „ПАНАЙОТ ВОЛОВ“ – ГР. КАСПИЧАН

9930 Каспичан, ул.Мадарски конник 99, info-2700067@edu.mon.bg

УТВЪРЖДАВАМ:

ЯВОР ЯКИМОВ

ДИРЕКТОР

СУ „ПАНАЙОТ ВОЛОВ“ – ГР. КАСПИЧАН

**МЕХАНИЗЪМ ЗА ПРОТИВОДЕЙСТВИЕ НА ТОРМОЗА И НАСИЛИЕТО
В СУ „ПАНАЙОТ ВОЛОВ“ – ГР. КАСПИЧАН
УЧЕБНА 2026/2027 ГОДИНА**

Координационен съвет

Председател: Калин Колев

Членове: Северина Газдова

Живка Габровска

Татяна Петкова

*Настоящият механизъм е приет на заседание на Педагогическия съвет с
Протокол № 17/09.09.2026*

I. ЦЕЛ НА НАСТОЯЩИЯ ДОКУМЕНТ

1. Изграждане на сигурна позитивна образователна среда:

- Документът има за цел да очертае рамките на единен механизъм за превенция и интервенция на насилието и тормоза, който да подпомогне СУ „Панайот Волов“ – гр. Каспичан в усилията за създаване на сигурна образователна среда. Въвеждането на общ механизъм се налага от разбирането, че реален напредък в справянето с насилието и тормоза може да бъде постигнат само при прилагането на последователна и целенасочена политика, която се споделя и изпълнява от всички участници в образователния процес.
- Запознаване на училищната общност със Заповед за утвърждаване на Механизъм за противодействие на тормоза и насилието в институциите в системата на предучилищното и училищно образование и Алгоритъма за прилагане на Механизма чрез сайта на училището, тематични родителски срещи, индивидуални срещи с родители в приемното време на класните ръководители, часа на класа, заседание на педагогическия съвет, както и тематично общо събрание на учителите и служителите.
- Създаване на Координационен съвет за противодействие на тормоза и насилието в училището като важен орган за институционалната политика.
- Извършване на оценка и анализиране на ситуацията в училището в началото на учебната година от Координационния съвет. Оценката се организира от ръководството на институцията и се осъществява от координационния съвет в началото на учебната година. Резултатите от оценката и наличието на проблем се представят от координационния съвет и се обсъждат на тематичен педагогически съвет, на който участие могат да вземат всички заинтересовани страни. Резултатите могат да се обсъдят и на родителските срещи и в часовете на класа.
- Изготвяне на план за превенция и интервенция на насилието и тормоза. Планът включва описание на всички дейности по превенция и интервенция на насилието и тормоза в СУ „Панайот Волов“ – гр. Каспичан.
- Препоръчителна работа с деца и родители за промяна на модела на поведение. Установяване на причините за проявата на насилие от страна на децата.
- Спазване на задължението за уведомяване за нуждата от закрила на дете в риск.
Развиване на устойчива система за изграждане на капацитет у всички участници в образователния процес под формата на обучителни дейности, механизми за сътрудничество с други, външни за училището служби, организации или институции, изграждане на ефективна система за дежурства и др.
- Изготвяне на едногодишен план за действие на Училищния координационен съвет (УКС), основан на дейностите по превенция и интервенция на насилието и тормоза, заложи в механизма.
- Изготвяне на годишен доклад за постигнати резултати и препоръки.

2. Изработване на последователна и целенасочена политика за развитие на училището:

- Запознаване на училищната общност с необходимата теоретична информация по темата за насилието и тормоза.

- Подготовка, планиране, запознаване, организиране и реализиране на дейности за превенция на тормоза и насилието, залегнали в документи за цялата училищна общност (Правилник за дейността на училището, Етичен кодекс, План за квалификационна дейност и др.).
- Подготовка, планиране, запознаване, организиране и реализиране на дейности за интервенция в случай на тормоз и насилие в училището.
- Партньорство с родителската общност и държавните институции, ангажирани с проблема на насилието и тормоза в училище.
- Популяризиране на Националната телефонна линия за деца (НТЛД) 116 111 през целеви групи чрез:
 - Провеждане на кампании в училище сред различни възрастови групи от експерти от ДАЗД;
 - Социалните мрежи, които се ползват от децата (TikTok, Instagram, WhatsApp, Snapchat, Telegram, Facebook, Viber);
 - Проекти и програми, в които участва ДАЗД;
 - Чрез Съвета на децата със създаване на флашмоб за НТЛД;
 - Създаване на кратки видеа/клипове според целевите групи (малки и по-големи деца, уязвими деца) със Съвета на децата.

II. ИЗМЕРЕНИЯ НА НАСИЛИЕТО И ТОРМОЗА В СИСТЕМАТА НА УЧИЛИЩНОТО ОБРАЗОВАНИЕ

1. Понятие за „Насилие“

В България в официална употреба е дефиницията на понятието „насилие“, дадена в чл. 1, т. 1–5 от Допълнителните разпоредби на Правилника за прилагане на Закона за закрила на детето. Две от определенията имат пряка връзка с насилието от деца върху деца:

„**Насилие над дете**“ е всеки акт на физическо, психическо или сексуално насилие, пренебрегване, търговска или друга експлоатация, водеща до действителна или вероятна вреда върху здравето, живота, развитието или достойнството на детето, което може да се осъществи в семейна, училищна и социална среда. Насилието може да е от възрастен към дете, от дете към възрастен или между деца.

Видове насилие:

- **Физическо насилие:** причиняване на телесна повреда, вкл. причиняване на болка или страдание, без разстройство на здравето.
- **Психическо насилие:** всички действия, които могат да имат вредно въздействие върху психичното здраве и развитие на детето, като подценяване, подигравателно отношение, заплаха, дискриминация, отхвърляне или други форми на отрицателно отношение, както и неспособността на родителя/настойника да осигури подкрепяща среда.

Сексуално насилие: използването на детето за сексуално задоволяване (участие на дете в сексуални действия, които то не разбира напълно или за които не е подготвено).

- **Пренебрегване:** неуспехът на родителя/настойника/попечителя да осигури развитието на детето в областта на здравето, образованието, емоционалното развитие, изхранването, дома и безопасността.

2. Тормоз (Bullying)

„Тормозът“ спада към насилието над дете и се третира с мерките на Закона за закрила на детето. Според чл. 7, ал. 1 и 2 от Закона за закрила на детето, всяко дете има право на закрила от насилие и всеки, на когото стане известно за дете, преживяло насилие, е длъжен да сигнализира органите по закрила.

Тормозът е форма на насилие, която се определя като сбор от съзнателни негативни постъпки, които са дълготрайни, насочени към един и същ ученик от страна на един ученик или група.

Характеристики на това поведение:

- Злонамерена проява, която има за цел да нарани или унижи дете;
- Извършва се от позиция на силата (доминираща позиция);
- Повтаря се многократно във времето, а не е еднократен и изолиран акт.

Видове тормоз:

- **Физически тормоз:** блъскане, щипане, разрушаване, удряне, спъване, затваряне в помещение, нанасяне на болка.
- **Психически тормоз:** подмятане, подиграване, закачане, обиди, заплахи, омаловажаване, изнудване, повреждане на лично имущество, кражба, хвърляне на вещи, заплашителни погледи, неприятелско следене; изрази с цел унижение въз основа на раса, пол, религия, увреждане или друго различие; социално изолиране, игнориране, одумване и слухове.
- **Сексуален тормоз:** всяка форма на нежелано словесно, несловесно или физическо поведение със сексуален характер; прякор, коментари на външността, неподходящо докосване, бележки и надписи със сексуално съдържание.
- **Кибернасилие и кибертормоз:** насилие и тормоз в дигитална среда (разпространение без съгласие на обидни снимки, видеа, съобщения, свободно разпространяване в интернет, кражба на самоличност/профил).

3. Разлики между тормоз и закачки/игри

- **Игра / Закачка:** когато учениците се закачат, бутат, разменят шегички, смеят се, разменят си ролите и никой няма доминиращо положение. Учителят предупреждава да внимават.
- **Тормоз:** когато един ученик е видимо напрегнат, не се усмихва, опитва да се махне, ролите не се сменят, а другият е постоянно доминиращ; детето не се чувства добре; дразненето е непрестанно; причината е нещо, което ученикът не може да промени; наблюдателите се присъединяват към подигравките; извършителят е по-голям, по-силен или по-популярен.

4. Признаци за наличие на насилие и тормоз

- Различни по вид и цвят натъртвания, синини, насинени очи, следи от ухапвания;
- Неправдоподобни/объркани обяснения за травми;
- Безпокойство и крайности в поведението (от агресивност до пасивност);
- Ниска самооценка, мисъл, че заслужават наказанието;
- Прекалена отстъпчивост, влошаване на здравословното състояние (прилошаване, главоболие);

- Влошаване на резултатите в училище и чести отсъствия;
- Затвореност, изолация, бягане и криене от училище;
- Употреба на алкохол, медикаменти, занемаряване на външния вид;
Психосоматични оплаквания (стомашни болки, нарушен сън, кошмари);
- Рязка промяна в навиците за ползване на интернет и социални мрежи.

III. ПОЛИТИКА НА ИНСТИТУЦИЯТА

Цялостната политика на СУ „Панайот Волов“ – гр. Каспичан включва следните аспекти:

- Подкрепа на личностното развитие на ученика;
- Изграждане на позитивен организационен климат и утвърждаване на позитивна дисциплина;
- Развитие на училищната общност и понижаване на противообществените прояви;
- Повишен капацитет за развиване на умения у децата с цел превенция на онлайн насилието;
- Ефективна, целенасочена и проследяваща работа при случаи на насилие в училище.

Основни цели на политиката:

- Позитивна култура и климат в училище;
- Повишаване на осведомеността, че насилието е неприемливо поведение;
- Създаване на системи за превенция, интервенция и подкрепа на пострадалите;
- Устойчива система за изграждане на капацитет и сътрудничество с външни институции.

Специфични принципи: приемане на различието, ефективно лидерство, цялостен институционален подход, споделено разбиране, развиване на емпатия, нулева толерантност към насилието, системност и регулярност, партньорство с родителите.

IV. СИСТЕМА ОТ МЕРКИ ЗА РЕАЛИЗИРАНЕ НА СИГУРНА ОБРАЗОВАТЕЛНА СРЕДА

1. Създаване и задачи на Училищния координационен съвет (УКС):

Координационният съвет отговаря за планирането, проследяването, координирането и контролирането на усилията за справяне с насилието и тормоза в училището.

Задачи и дейности:

- Оценка и анализ на ситуацията в СУ „Панайот Волов“ – гр. Каспичан;
- Планиране, проследяване и координиране на дейностите на ниво училище;
- Обобщаване на предложенията и изготвяне на общоучилищни правила и последици (Етичен кодекс, Правилник за дейността, План за квалификация, Правилник за дежурствата);
- Обсъждане и приемане на процедури за докладване, регистриране и проследяване на случаи;
- Подпомагане на класните ръководители с материали, обучения и консултации.

2. Планиране на дейностите по превенция:

- **На ниво класна стая:** създаване на свободно пространство за открит разговор, провеждане на занятия в часа на класа, приемане на правила на класа, използване на групова работа, ролеви игри, уведомяване за НТЛД 116 111, информиране на родителите.
- **На ниво училище:** актуализиране на Етичния кодекс, подобряване на дежурствата, повишаване квалификацията на персонала, поддържане на информационна система.

3. Планиране на дейностите по интервенция:

- **На ниво класна стая:** определяне правила за поведение, обсъждане на възникнали проблеми, съвместни действия с психолог/педагогически съветник, тематични родителски срещи.
- **На ниво училище:** водене на Дневник за регистриране на ситуации на насилие и тормоз, изготвяне на индивидуални становища за деца в риск, насочване към външни служби.

4. Работа с родителите:

- Запознаване с политиката на училището и участие в родителски срещи;
- Представяне на професии и хобита пред учениците;
- Партньорство при интервенция: информиране за предприетите действия, подкрепа без публични критикувания, насочване към специалисти при необходимост.

5. Процедура за информиране и съобщаване на случай:

Сигнали се подават чрез Националната телефонна линия за деца 116 111, сайта www.safenet.bg, официалната електронна поща на училището или по договорени с класния ръководител вътрешни канали.

V. КЛАСИФИКАЦИЯ НА ФОРМИТЕ НА НАСИЛИЕ И ТОРМОЗ И ПРЕДПРИЕМАНЕ НА ДЕЙСТВИЯ

Ниво на насилие и тормоз	Действия и отговорно лице	Регистриране	Процедура
Първо ниво: Нарушаване на правилата. ➤ <i>Физическо:</i> леко удряне, щипане, драскане, бутане, хапане, дърпане на коса, замърсяване/разрушаване на чужда собственост. ➤ <i>Психическо:</i> клюкарене, обиждане, подигравки, засрамване, унижение, заплахи, прякори, фаворизация, изключване. ➤ <i>Сексуално:</i> неприлични жестове, вербален тормоз със сексуален подтекст. ➤ <i>Кибертормоз:</i> обидни колажи, снимки, съобщения, език на омразата.	Действията се предприемат от класен ръководител / учител, заедно с родител. Педагогическа работа индивидуално или за целия клас. Материалните щети се възстановяват.	Не се регистрират в Дневника за тормоз.	✓ Прекратяване на ситуацията и успокояване. ✓ Информиране на класния ръководител от свидетелите. ✓ Уведомяване на родителя. ✓ Индивидуални разговори и вземане на решение за възстановяване на щетата. ✓ Проследяване на изпълнението. ✓ При липса на резултат — преминаване към следващо ниво.

Второ ниво: Повтаряне на нарушенията или насилие с по-сериозни последици. ➤ <i>Физическо:</i> шамаросване, удряне, ритане, плосене, стъпкване/късане на дрехи, отнемане/разрушаване на имущество. ➤ <i>Психическо:</i> изнудване, публично унижение, интригантстване, отхвърляне, игнориране, • <i>Сексуално:</i> сексуално докосване, показване на интимни части/порнография, заснемане в интимни пози. ➤ <i>Кибертормоз:</i> непоискано заснемане и разпространение на унизителни снимки/видеа, кражба на профил.	Класен ръководител / учител, задължително с родител и представител/председател на УКС. Директорът уведомява ОЗД / полиция / РУО по преценка.	Ситуацията се описва в Дневника от класния ръководител / учителя / свидетеля.	✓ Прекратяване на ситуацията и оказва подкрепа. ✓ Уведомяване на УКС, който прави оценка на случая. ✓ По преценка на директора се уведомяват ОЗД и полиция. ✓ Разработване на мерки от УКС и проследяване на изпълнението. ✓ Възстановяване на щетите.
---	--	---	--

Трето ниво: Системна злоупотреба, опасност за здравето и живота. ➤ <i>Физическо:</i> сбиване, задушаване, нанасяне на наранявания, намушкване, ограничаване на движенията, заплашване с оръжие. ➤ <i>Психическо:</i> изнудване със сериозни заплахи, склоняване към употреба на психоактивни вещества, организиране на банди. ➤ <i>Сексуално:</i> блудство, принуждаване към сексуални действия, изнасилване. ➤ <i>Кибертормоз:</i> детска порнография, разпространение на сцени на жестокост.	Незабавно се уведомяват ОЗД, Полиция, РУО. Действията се предприемат от Директора заедно с УКС, задължително с участие на родител и компетентни органи.	Ситуацията се описва задължително в Дневника с пълна документация и протоколи.	✓ Незабавно прекратяване и медицинска помощ (тел. 112). ✓ Подаване на сигнал до ОЗД /МВР / РУО. ✓ Оценка на потребностите и изготвяне на план за действие. ✓ Кризисна интервенция и интензивна работа. ✓ Насочване към социални и консултативни услуги.
---	---	---	---

VI. ДЕЙСТВИЯ ПРИ ИНТЕРВЕНЦИЯ В СИТУАЦИЯ НА НАСИЛИЕ И ТОРМОЗ МЕЖДУ УЧЕНИЦИТЕ

1. Прекратяване на ситуацията и подход за възстановяване на щетата (Първо ниво)

- Всеки учител/служител, свидетел на ситуацията, незабавно прекратява физическия контакт между учениците (при нужда използва разумна физическа сила — избутване, задържане).
- Обявява пред всички свидетели, че това поведение е насилие и е недопустимо, без да разпитва за подробности в този момент.
- Провежда самостоятелен разговор с извършителя със спокоен и умерен тон, насочен срещу постъпката, а не срещу личността.
- Ученикът сам предлага начин за поправяне на грешката и възстановяване на щетата. Потърпевшият ученик изразява мнение в отделен разговор.
- Класният ръководител/учителят е медиатор при постигане на взаимно съгласие и проследява изпълнението.

2. Действия при инцидент, криза или повторна ситуация (Второ/Трето ниво)

- Незабавно прекратяване на контакта, извеждане на пострадалия, оказване на първа помощ, при нужда — тел. 112. Уведомяват се директорът, класният ръководител и родителите.
- С учениците-наблюдатели се провежда кризисна интервенция в групов формат (45–90 мин.) от психолог, педагогически съветник или мобилна група за подкрепа.
- Не се оказва публична демонстративна подкрепа на пострадалия, за да не се рони достойнството му; провежда се поверителен разговор за неговите нужди.
- Извършителят не се заклеймява публично; работи се за осъзнаване и развиване на емпатия.
- Учителят/служителят описва ситуацията писмено в протокол. УКС изготвя индивидуална работна програма и подава сигнал до ОЗД при необходимост.

3. Действия при насилие на ученик срещу член на екипа:

Действието се прекратява незабавно, оказва се медицинска помощ при нужда, ученикът се отделя за успокоение. Уведомяват се директорът, УКС и родителите. Психологът изготвя становище за Педагогическия съвет, където се взема решение за мерките и плана за работа.

4. Действия при насилие на възрастен срещу ученик:

Действието се прекратява незабавно. Директорът подава сигнал до ОЗД, ДАЗД, МВР и РУО. С детето работи психолог/педагогически съветник. При съмнения всеки служител може да се консултира на тел. 116 111, 124 123 или 112.

5. Насочване към програми и услуги в общността:

Училището поддържа информация за Центрове за обществена подкрепа (ЦОП), МКБППМН, Центрове за превенция и социални услуги в община Каспичан и региона.

VII. УЧИЛИЩНА СИСТЕМА ЗА РЕГИСТРИРАНЕ НА СИТУАЦИИ НА НАСИЛИЕ И ТОРМОЗ

- Създава се Дневник за регистриране на случаите на тормоз, който се съхранява от УКС.
- Регистърът съдържа: дата, кратко описание на ситуацията, участници, предприети мерки, подпис.
- Регистърът се съпътства от класъор с протоколи от заседания на УКС и писмени обяснения.
- При изразена агресия УКС предлага на директора търсене на съдействие от ОЗД, МКБППМН, Полицията и мултидисциплинарния екип.

